

TRGOVSKI LIST

Časopis za trgovino, industrijo in obrt.

Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani v Simon Gregorčičevi ulici.
— Dopisi se ne vračajo. — Št. pri čekovnem zavodu v Ljubljani 11.953.

Naročnina za ozemlje SHS: letno 180 D, za pol leta 90 D, za četrt leta
45 D, mesečno 15 D; za inozemstvo: 210 D. — Plača in toži se v Ljubljani.

LETO VIII.

Telefon št. 552.

LJUBLJANA, dne 21. novembra 1925.

Telefon št. 552.

ŠTEV. 137.

Konsolidiranje valut v Srednji Evropi.

Konferenca v Genovi je v aprilu 1922 postavila temelje za mednarodno stabilizacijo izmenjalnih kurzov. Od tedaj se je v razmerju med Zahodno in Srednjo Evropo marsikaj spreminilo, česar gotovo nismo videli naprej. Valutna in inflacijska zmeda se je v teh treh letih in pol premestila iz srede Evrope na njen zahod. V Genovi so v glavnem določili štiri točke kot temelj nove ureditve; izločitev inflacijskih metod iz proračuna, določitev zlate vrednosti denarne enote, prost devizni trg, rezerve pri bankah, ki pa ni treba, da so ravno zlate. Klasičen dokaz da se dá vse to izpeljati, je vrednotna zakonodaja leta 1925 v Avstriji, Ogrski in Češkoslovaški. — Formalno je bila še do 1. marca letos avstrijska zlata krona zakonita baza vrednotnega sistema teh treh držav, 1 dolar = 4.94 kron. S 1. marcem je prešla Avstrija k zlatemu šilingu, 1 dolar = 7.106 šilingov, Ogrska je pred par tedni vpeljala enoto pengö, 1 dolar = 5.648 pengö, Češkoslovaška bo pa s 1. januarjem 1926 vpeljala novo zlato enoto, 1 dolar = 33.78 enot. Upoštevajoč v oktobru lanskega leta v Nemčiji izvedeno valutno reformo, vidimo, da je tekom 15 mesecev dobila z 90 milijoni prebivalcev poseljena pokrajina v Srednji Evropi formalno in zakonito nov vrednotni sistem, zavarovan v zlatu. Cilj teh normalnih razmer je bil dosežen na različne načine: v Češkoslovaški z rigorozno deflacijsko politiko, v Avstriji in na Ogrskem s posredovanjem Zveze narodov, na Nemškem z ureditvijo reparacijskega vprašanja. Skupno vsem tem štirim reformam je dejstvo, da je med stabilizacijo kurzov in vpeljavo nove zlate enote moral preteči gotov rok. V Češkoslovaški je znašal skoraj štiri leta, v Avstriji dve leti in pol, na Ogrskem poldrugo leto, na Nemškem eno leto. Ta prehodna doba je bila potrebna, če se je hotela zakonita devalvacija vpeljati brez nevarnosti.

Skušnje, ki so jih imele srednje-evropske države pri povratku k zlati valuti, bodo velikega pomena pri bodoči ureditvi »latinskih« vrednot. Takrat, ko se je vršila konferenca v Genovi, je prevladovalo v teh deželah še splošno mnenje, da se bodo njih papirne vrednote prav lahko dale dvigniti gor na višino zlatega franka. Na noben način jim ni šlo v glavo, da bi bila njih vrednota manj vredna kot zlato, in so bili prepričani, da bi to ne bilo v skladu z narodno častjo. Sedaj je pa čisto drugače. Najbrž bo Belgija prva nastopila težko pot devalvacije in bo stabilizirala belgijski frank na novi zlati bazi. Na Francoskem in v Italiji so psihološki momenti menda zaenkrat še merodajnejši kakor prava gospodarska kalkulacija in zapirajo edino pot, ki vodi do zdravih valutnih razmer.

Predlog zakona o Obrtni banki.

Minister trgovine in industrije g. dr. Ivan Krjač je v četrtek predložil Nar. skupščini sledeči zakonski načrt:

Člen 1. Pooblašča se kraljevska vlada, da dá Obrtni banki kraljevine SHS, d. d. s sedežem v Beogradu, ki jo esnujejo obrtniki in njihove organizacije iz cele države v svrhu podpiranja obrtnikov s čim povoljnějšími krediti in otvarjanja obrtniških zadrug, sledeče privilegije: a) Banka je oproščena plačevanja vseh državnih in samoupravnih taks pri ustanovitvi in pri izdaji akcij. b) Banka je oproščena davkov in doklad, ki jih plačujejo ostale družbe z dolžnostjo javnih položenih računov. V tem oziru je banka oproščena tudi enakih samoupravnih doklad. c) Država se odrekla pravici do dividende, ki bi ji pripadala na svoj del vplačanega kapitala. d) Prihod državne razredne loterije po čl. 11. sl. zakona od dne 31. decembra 1921 in sicer 15% za pomoč obrti in 15% za poljedelstvo in hišno industrijo, s katerimi razpolaga minister

poljedelstva in vod, bo uporabil minister trgovine in industrije za nakup akcij Obrtne banke največ do 20% vsote, ki se bo vplačala od strani privatnega akcionarskega kapitala in ki se bo odredila po štatutu. Akcije banke, ki bodo last države, bo upravljala minister trgovine in industrije.

Člen 2. Kraljevska vlada bo vršila nadzor nad celokupnim bančnim poslovanjem pri ministru trgovine in industrije. V to svrhu bo imenovan na predlog ministra trgovine s kraljevskim ukazom stalni komisar, ki bo vršil neposredni nadzor nad celokupnim poslovanjem banke, kontroliral knjige itd. ter prisostvoval odborovim sejam in zborom akcionarjev. Komisarjeva plača, ki jo določi minister trgovine, bo šla na breme banke. Čim bo komisar našel, da nasprotuje sklep upravnega odbora ali zbora akcionarjev družbenim pravilom, državnim zakonom, državnim ali obrtniškim interesom, bo upravičen, da zabrani izvršitev. O tem bo po komisarju takoj obveščen minister trgovine in industrije, ki bo moral v roku 10 dni izdati zaključno rešenje, s katerim odloči ali odobrava postopek komisarja. Ako v tem roku ne bo izdal takega rešenja, bo stopil sklep upravnega odbora takoj v veljavo.

Člen 3. Z ustanovitvijo banke se istočasno ustanovi glavna podružnica v Zagrebu. Po potrebi in po tu navedenem redu pa se lahko otvorijo nato bančne ekspoziture v Ljubljani, Sarajevu, Splitu in Novem Sadu in po potrebi v ostalih gospodarskih središčih po odobritvi ministra trgovine. Istočasno se mora podružnici in vsaki izpostavi opredeliti poslovno področje.

Člen 4. Bančna novčena sredstva skupaj s krediti in z vplačilnim državnim kapitalom se razdele med bančno centralo, podružnico in ekspozituro po ključu vplačanega kapitala in hranilnih vlog dotičnega področja, upoštevajoč pri tem tudi produktivno sposobnost in potrebe v

vseh področjih, o čemer odloča sporazumno glavni odbor in odbor podružnice odnosno ekspoziture. Centrala, podružnica in ekspozitura dovoljujejo neposredne kredite na področju svojega delokroga, kar se bo natančno določilo s štatutom.

Člen 5. Bančne akcije se glase na ime in so nedeljive. Na zboru akcionarskega društva dajejo po tri akcije imejtelju pravico do enega glasu. Z društvenimi pravili se lahko določi, koliko glasov sme imeti en akcionar ki razpolaga z večjim številom akcij. Noben akcionar pa ne sme imeti več kot 25 glasov, najsi ima akcij kolikor hoče.

Člen 6. Na temelju svojega sodelovanja pri akcionarski glavnici banke bo država imela pravico do večine članov v nadzornem odboru. Minister trgovine bo imenoval dvojico, minister financ enega člana. Od teh članov je lahko eden strokovni uradnik ministrstva trgovine, ostali se morajo imenovati iz vrst višjih uradnikov Narodne banke in Državne hipotekarne banke. V ostalih odborih banke, podružnic in ekspozitur morajo sodelovati aktivni obrtniki z nadpolovično večino. Tozadevni statut predložijo v odobrenje ministrstva trgovine vse centralne organizacije obrtnikov v državi.

Člen 7. Banka se ne sme baviti s špekulativnimi posli in se mora omejiti na posojila obrtnikom, prejemanje hranilnih vložkov, na otvarjanje tekočih računov, sprejemanje depozitov v varstvo in upravljanje, končno na obrtne fondе, na oddajanje kavcij in garantnih pisem obrtnikom za licitacije ter za nakup in prodajo tujih valut na račun obrtnikov in obrtnih zadrug. To dvoje samo z istočasnim popolnim kritjem v gotovini.

Člen 8. Narodna banka bo sprejemala v reeskont portfeljske menice Obrtne banke Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev d. d. v smislu člena 11. točka 10. zakona v Narodni banki. Minister trgovine pa bo določil vsa-

LISTEK.

Pravila naših delniških družb.

Univ. prof. dr. Milan Škerlj.

(Nadaljevanje.)

II. Ustanovitev delniške družbe.

Da delniška družba pravno postane, treba, 1. da ima, kakor vsako društvo, pravila, statut; 2. da je podpisana cela delniška glavnica, kajli delniška družba je kapitalna družba, njeni člani po bistvu delniške družbe niso zavezani k ničemer drugemu, nego da spravijo v društveni fond oni znesek ali ono imovinsko vrednost, ki so se v fond — temeljno glavnico — spravili jo zavezali s podpisom delnic; 3. da ima državno privolilo za ustanovitev, ki pomeni ob enem državno odobritev statuta, 4. da se vpiše v trgovinski register.

Tu govorimo o točki 2.

Po načinu, kako se skupi temeljna glavnica, loči nauk **simultansko**, **naenkratno**, **od sukcesivno**, **postopno**, **ustanovitve** po eni, **denarno** ali **navadno** od

kvalifikovane ustanovitve po drugi strani.

A. Simultanska in sukcesivna ustanovitve.

O **simultanski** ustanovitvi govorimo, če ustanovitelji sami — najmanj dva, sicer ni družbe — ugotove osnutek pravil

in ob enem prevzamejo vse delnice, bodisi s podpisom posebnih podpisnic, bodisi s podpisom osnutka pravil samega.

Postopna je ustanovitev takrat, kadar ustanovitelji sicer tudi sestavijo osnutek pravil, pa sami ne prevzamejo nič ali vsaj ne vseh delnic, nego nameravajo celo delniško glavnico ali oni del, ki ga niso prevzeli sami, skupiti s tem, da izven njihovega kroga stoječe osebe dopišejo in tako prevzamejo celo delniško glavnico ali ostali del. Naš trg. zakonik ne ureja podrobnosti, del. regulativ pa je, kakor moderni zakoni sploh, v prvi vrsti prirojen za postopno ustanovitev. Misli se je namreč, da je ta način za občinstvo — bodoče delničarje — nevarnejši, ker po njem seveda ni gotovo, ali se bo cela delniška glavnica sploh podpisala in tako dobila formalna gospodarska podstava za delniško družbo, podpisniki pa morajo redno že pri podpisu plačati vsaj del delniške vsote, ki ga, če ne pride do končne ustanovitve, od nesolidnih ustanoviteljev le težko dobe nazaj. Tudi se je računilo s tem, da pri simultanski ustanovitvi sodelujejo le kapitalisti, veščaki na onem gospodarskem polju, na katerem se snuje delniška družba, pri postopni ustanovitvi pa se k pristopu k družbi poziva neuko široko občinstvo, mali kapitalisti in varčevalci, ki ne znajo presoditi niti splošnega niti posebnega gospodarskega položaja in se lahko dajo zavesti po lepim obljubah takozvanih prospektov. Te »male« ljudi

hočejo zakoni in naš regulativ ščititi z natančno urejenim postopkom pri postopni ustanovitvi.

Dejanski pa se, kolikor morem presoditi, tudi pri nas večina delniških družb ustanavlja formalno simultanski, ustanovitelji prevzamejo vse delnice sami, toda redno ne z namenom obdržati jih ali vsaj ne vseh, nego, da jih o primerni priliki vse ali del spravijo med občinstvo. Kavtele del. regulativa so za tako, formalno simultansko, stvarno pa postopno ustanovitev nezadostne, kajti nevarnosti za občinstvo pri tem načinu ustanovitve pogosto niso manjše nego pri pravi postopni ustanovitvi. V novem zakonu bo treba na to misliti. Nevarna pa je taka nepravna simultanska ustanovitev tudi za ustanovitelje same, zlasti za banke, ki kot ustanovitelji finansirajo novo podjetje. Njim se lahko pripeti, in mislim, da se je marsikateri po prevratu res pripetilo, da prevzetih delnic ne more spraviti v občinstvo, »plasiрати«, nego da ji ostanejo in jo tako imobilizujejo; ne-le, da ne more razpečati delnic, nego zgodi se ji lahko, da mora kot veliki delničar podjetju še dajati posojila, da se vzdrži, kajti če je pusti propasti, je izgubljen tudi v delnice vtaknjeni denar. Proti ti, ustanoviteljem samim preteči nevarnosti vseh zakonitih kavtel po mojem mnenju ni lahko najti; ohlapne ne pomagajo, strogo bi lahko škodovala, ker bi ovirale sodelovanje bank pri pospeševanju reelne industrije in trgovine. Tu

velja: men, not measures: banke se morajo previdno voditi.

B. Navadna in kvalifikovana ustanovitve.

Velika večina naših novih delniških družb je ustanovljena formalno tako, da se delnice popolnoma plačajo z gotovino, kar je po zakonu in del. regulativu redni način pridobitve temeljne glavnice. V resnici pa vemo, da se je mnogo delniških družb ustanovilo tako, da so se prevzela že obstoječa podjetja, ki so dejanski, včasih pa tudi samo formalno, premenila dosedanjega lastnika. V stvari gre torej prav pogosto za **kvalifikovano** ustanovitev. Te ločimo dve vrsti. Megöče je in tudi pri nas se je zgodilo v nekaterih primerih, da je dosedanji lastnik naravnost podpisal delnice tako, da mu jih ni treba plačati z gotovino, nego da na račun delnic vloži v družbeno imovino dosedanje svoje podjetje po določenim ocenitvi. Nevarnost je tu ta, da se tak »stvarni vložek« (aport) oceni previsoko, da nominalna temeljna glavnica presega dejansko vrednost imovine delniške družbe, kar pred vsem ogroža varnost družbenih upnikov, ako se stvarni vložki v bilanco vpišujejo po previsoki cenitvi. Ako pa se stvarni vložki v bilanci ocenjujejo po pravilni vrednosti, ne da bi se znižal številčni znesek delniške glavnice, so prizadeti oni delničarji, ki so delnice plačali z gotovino, in seveda tudi oni, kojih stvarni vložki so se že pri podpisovanju delnic ocenili po pravi

Dunajsko tržišče jaje (18. novembra). Položaj se ta teden ni znatneje spremenil. Povpraševanje po svežem blagu je živahnije, vendar konzum ne kupuje mnogo zaradi visokih cen. Majhni dovozi zadostujejo popolnoma za tekoče potrebe. Svežega blaga je največ iz Poljske in Rusije, vendar je največ iz Poljske in Rusije, vendar je največ iz Poljske in Rusije. Nekaj malega se je uvozilo tudi iz Rumunije in se je ponujal komad po 22.5 do 23 grošev na debelo, a do kupčije ni prišlo. Vse druge cene so bile nespremenjene. Notirajo: prvovrstno jugoslovensko in madžarsko blago 22.5—23, galisko 21.5—22, rusko 20.0—21, vloženo v apno 20—20.5, slabo blago 16.5—17 grošev v veletrgovini ab Dunaj.

Cene živini v Marseju. Na občinski klavnici v Marseju so notirale dne 23. oktobra t. l. naslednje cene: voli in kra-

ve I. vrste 775—830 frankov, II. vrste 650—750 fr.; kostruni in ovce I. 800 do 900 fr, II. 700—775 fr.; teleta I. 1000 do 1100, II. 900—950 fr.; jagnjeta I. 1100 do 1200, II. 1000—1050 fr.; domače svinje 875—885 fr.; koze 300—500 frankov.

Cene plemenitih kovinam. V Parizu so notirale cene plemenitih kovinam dne 30. oktobra t. l. (računajoč za 1 kg čiste kovine): Zlato, pri nakupu 16.000 frankov, pri prodaji 16.600 fr; srebro, pri nakupu 535, pri prodaji 600; platina, pri nakupu 88.000, pri prodaji 93.000; iridirana platina 25% 158.750; iridijum 350.000, srebrni nitrat 396 frankov.

DOBAVA, PRODAJA.

Dobave. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 27. novembra

t. l. ponudbe za dobavo 5000 kg bazičnega martinovega plovnega jekla ter za dobavo raznega mehkega lesa; do 2. decembra t. l. ponudbe za dobavo žične vrvi ter za dobavo 3240 kg drogov iz medenine. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 15. decembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave 5000 kg bombaža za ležišča in 500 kg lanenih krp za poltiranje. — Dne 16. decembra t. l. pri direkciji državnih železnic v Zagrebu glede dobave raznega železnega materiala (žebliji za tračnice, spojni vijaki in Grover-kolute). — Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani interesentom na vpogled.

Dobava. Direkcija državnih železnic v Ljubljani sprejema do 24. novembra t. l. ponudbe za dobavo 1 verige (16 m dolge), za dobavo 500 m nosilnih oprti; do 27. novembra t. l. ponudbe za dobavo žeblijev in trefonov; do 4. decembra t. l. za dobavo bakrenih cevi. Predmetni pogoji so na vpogled pri ekonomskem odelenju te direkcije. — Vršile se bodo naslednje ofertalne licitacije: Dne 21. decembra t. l. pri direkciji drž. železnic v Ljubljani glede dobave raznega železnega materiala za gornji ustroj; pri direkciji državnih železnic v Sarajevu glede dobave ca. 15.000.000 vijakov, glede dobave železa za avtogensko varenje ter glede dobave desk.

Predmetni oglasi z natančnejšimi podatki so v pisarni Trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani interesentom na vpogled.

Brodarsko akcionarsko društvo
Sedež: Beograd „**OCEANIA**“
Glavno odpravništvo v Trstu.

Redna mesečna trgovska proga Jadransko morje, Marseille, Španija, Maroko do Kanarskih otokov

Odhod iz Splita	vsakoga	1. meseca
" " Šibenika	"	4. "
" " Sušaka	"	10. "
" " Trsta	"	18. "

pristaja eventualno v Gružu za: Marseille, Barcelono, Valencijo, Oran, Melilla, Malaga, Tangier, Casa-Blanca, Teneriffe in Las Palmas, pristane po potrebi tudi v ostalih medlukah.

Petnajstidnevna trgovska proga za Egejsko morje

iz: Sušaka, Trsta, Splita, eventualno iz Gruža za: Patras, Kalamato, Pirej, Volo, Solun, Cavallo, Metileno, Chios, Smirno, po potrebi Ghytion, Dedeagač, Rodi, Kandijo in Kanejo.

Za pojasnila se je obrniti na ravnateljstvo na Sušaku in glavno odpravništvo v Trstu ali na društvena zastopstva na Reki, v Šibeniku, Splitu in Gružu.

**KJE SE
KUPI?**
Le pri tvrdki
Josip Petelinc
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika ob vodi. Najbolji šivalni stroj za ročniško ali obrtno rabo, zelo znanih znamk Grizner - Adler - Pilsbaker. Istotom posamezne dele za stroje in kolese, igle, olje, jermena, pnevmatika, Pusk o vezanju na stroj brezplačno! — Večletna garancija! Na vel ko! Na malo!

Zdravo čebulo

razpošilja od 100 kg naprej po dinarjev 160 pri polvagonskih ali vagonskih naročilih ceneje.

JOSIP LAH, Moškanci.

Veletrgovina
kolonijalne in
špecerijske robe

Ivan Jelacini

Ljubljana

Zaloga
sveže pražene
kave, mletih dišav
in rudninske vode

Točna
in solidna posrežba!
Zahtevajte cenik!

AVTO

bencin, pnevmatika, olje, mast, vsa popravila in vožnja. Le prvovrstno blago in delo po solidnih cenah nudi **JUGO-AVTO. d. s. o. z.** v Ljubljani.

Galanterija! ter modno blago, pleteno, nogavice, sukanec, vezanine, gumbe modne biserne in druge, palice, nahrbtnike, nože, jedilno orodje, škarje itd. se dobi najugodnejše pri

Josip Petelinc
Ljubljana

blizu Prešernovega spomenika Na veliko! ob vodi. Na malo!

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja

PREMOG

iz slovenskih premogovnikov vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava ha debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in briquete.

Naslov:

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani
Miklošičeva cesta št. 15, II. nadst.

GROM

D. Z. O. Z.

carinsko posredniški in spedijski bureau

LJUBLJANA

Kolodvorska ul. 41

Naslov brzojavkam: „GROM“ Podružnice: Telefon interurban št. 434

MARIBOR, JESENICE, RAKEK.

Obavljajo vse v to stroko spadajoče posle najhitreje in pod najkulantnimi pogoji.

Zastopniki družbe spalnih voz S. O. E. za ekspresne pošiljke.

ARGUS je naš najboljši domači informačni zavod
ARGUS ima v vseh mestih zanesljive poverjenike.
ARGUS daje informacije o vsem, posebno pa o imovnem stanju denarnih zavodov trgovsko-industrijskih podjetij in privalnih oseb.
ARGUS -ove informacije se ločne, izčrpne in brze.
ARGUS se nahaja v Vuka Karadžića ul. 11, Beograd.
ARGUS -ov telefon je 6-25, a brzojavni naslov Argus.

TISKARNA MERKUR

Trgovsko-industrijska d. d.

Ljubljana

Simon Gregorčičeva ulica št. 13

Telefon št. 552

Račun pri poš. ček. zav. št. 13.108

Se priporoča za vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela. Tiska vse tiskovine za trgovino, industrijo in urade; časopise, knjige, koledarje, letake, posetnice i. t. d. i. t. d. Lasina knjigoveznica.

WINOCET

tovarna

vinskega kisa, d. z. o. z., Ljubljana, nudi

: najfinejši in najokusnejši :
namizni kis iz pristnega vina.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

DR. MIROSLAV LUKAN

bivši veliki župan, agrarni direktor in krajni komisar za agrarne operacije

prevzema pravno zastopstvo strank ter intervencije v vseh strokah državne uprave (POLITIČNA UPRAVA, zlasti vodoppravne, obrtne, gradbene, gozdarske, ribiške, lovske, državlanske-opeijske, občinske zadeve itd., itd. — AGRARNE OPERACIJE, AGRARNA REFORMA).

posreduje pri serijoznih poslih vsake vrste in daje informacije.

Obenem naznanja, da je ustanovil v svoji pisarni tudi DAVČNI ODDELEK, pri katerem sodelujejo kvalificirani strokovnjaki. Pisarna v hiši Pokojninskega zavoda, GLEDALIŠKA ULICA št. 8 — III. nadstropje (lift). Vhod nasproti vходу v palačo Trboveljske. Telefon št. 921.

Poslovne ure od 9. do 13. ure.